

FRA SYVENDE FAR I HUSET (5)

Inte en gång till!

Stewe Claeson

Så är det då åter krig i vårt älskade Europa.

För några år sedan skrev ekonomhistorikern Ann Ighe i *Ord & Bild* om Europa efter flyktingkrisen 2015: "Efterkrigstiden är nu passerad. Har den gått över i förkrigstid?" Jag minns att jag markerade idén: den ena efterkrigstiden efter den andra har ju i historien faktiskt genast gått över i en ny förkrigstid, och Europa är irriterande ofta skådeplats för eländet.

Dessa dagar, när det vore roligare att skriva om härliga, roliga eller fantasifulle folkhögskoleminnen, dessa dagar känns det eskapistiskt att ägna sig åt sådant. Som att sjunga fosterländska sånger under blågula fana i folkdräkt och försomar, medan samtida européer försöker överleva i sönderbombade källare inte alltför långt från oss.

Och så sätter jag mig till för att fundera, jag har över 55 års folkhögskoleliv bakom mig, och det har sannerligen inte varit många år när jag *inte* haft diskussioner med kursdeltagare om krig och elände. Min allra första termin fylldes utav något jag först inte begrep eftersom det lät så positivt, men ganska snart förstod var en katastrofal utveckling för mängder av människor: kulturrevolutionen i Maos Kina. Efter bara någon månad i svensk folkhögskola höll jag en morgonsamling med nyss och snabbt inläst information om det som hände i Kina. Jag har anteckningarna kvar. Mer blåögd har ingen ung radikal folkhögskollärare varit. Redan då var Kina för mig i första hand de makalösa poeterna under Tang och Sung-dynastierna. Och så läste vi nu om omskolning, läger och skrånande hopar som förkastade allt som inte kunde ledas tillbaka till den där lilla röda; jag ser att jag i alla fall försökte. Jag är säker på att många av mina veteranvänner kan känna

'Ordet eller sværdet! Ved sværdet afgør man, hvem der er den stærkeste. Ved ordet finder man ud af, hvad der er det rigtige.'

HAL KOCH (1945)

igen sig. (Och har kvar sitt exemplar av den lilla röda...!)

Och så kom den internationella konflikt som formade min generation: USA:s osannolika krig mot Vietnam. Sedan dess har nog ingen politisk händelse varit så omskakande i mitt liv – och så *formande*. Jag, som sedan använt stora delar av mitt liv till att presentera och översätta just amerikanska poeter – tvingades ha en s.k. *waver* när jag skulle besöka mina poetvänner i Staterna. *Waver* betydde att landet avstod från sin rätt att hålla mig borta... Jag visste att det var så, men det var samtidigt förnedrande. Och det blev inte lättare 1973, det år jag blev rektor. Nu fick jag som ung nybliven rektor med vänsteråsikter i en gammal konservativ bygd försöka förklara vad som hände i Sydamerika. För nu var det Chiles tur att bli utsatt för övergrepp. Många av er minns de första chilenska flyktingarna...

Så skapade vi Bona. Med solidaritetsarbete och resor till Palestina och Nicaragua. Jag ids inte ens kommentera utvecklingen i de länderna. Ni var alla med. (Fast någon palestinasjal har jag aldrig haft.) De ständiga politiska debatterna, då skolstämman som skulle besluta om var TV:n skulle stå blev en två timmars diskussion om hur man kunde stötta befrielsegrupperna i El Salvador

eller Chiapas. När jag flyttade till Skinnskatteberg i slutet av 80-talet – brakade hela Östeuropa ihop. Nya flyktinggrupper, och grupper som kom nära ifrån. För första gången kunde jag få besök av mina DDR-vänner. Nu handlade diskussionerna om hur jag kunnat vara så blåögd att jag trott på socialismens värden.

Att översätta amerikanska poesiklassiker blev ett sätt att hålla näsan över vattnet.

Jag vet inte om jag skall fortsätta... Vartenda är en ny katastrof någonstans i världen. Vartenda är nya solidaritetsmanifestationer. Vartenda är nya skaror av flyktingar. Eritreanska gerillasoldater, unga östeuropéer som behövde västerländska diskussioner. Skall jag sluta räkna upp?

Och så kom den arabiska våren. Och den oerhörda invandringsvågen från i första hand muslimska länder...

Efterkrigstid? Nej – jag är benägen att hålla med Ann Ighe – vi befinner oss i en ständig förkrigstid. Och så nu denne lill-Stalin! Jag arbetar inte längre på någon folkhögskola, jag är ju gubevars pensionerad veteran, men jag inser ju att det åter, åter, åter är dags att tala om förkrigstid...

Det är bara det att jag slipper. Jag läser i stället den kloke Hal Kochs texter, *Om tolerance*, från den gången då tyskarna tyckte att 'danskar kan man väl göra vad man vill med' – han startade Krogerup och höll där sina morgonsamlingar. Jag läser dem nu.

Och det är på samma gång som om ingen tid gått.